

innrettet på den tiden). Når dørene ble stengt, utgjorde disse rommene like enheter på to kvadratmeter hver. Det var ved testing av pasienter mot en slik dør at Bjerrum fikk påvist det bueformede skotom kun ved hjelp av blyantstreker og noen papirbiter. Hans vitenskapelige interesse var å finne sammenhengen mellom persepsjon av form, pasientens evne til å skille små punkter fra hverandre og oppløsningsevnen i ulike deler av retina.

Bjerrum demonstrerte dette i sin doktoravhandling *Undersøgelser over formsans og lyssans i forskjellige øjensygdomme*. Funnet av det bueformede skotom kom på bakgrunn av testing av sammenhengen mellom visus og persepsjon av lysstimuli i forskjellige soner i retina.

Pasientenes synsfelt ble studert ved hjelp av hvite papirbiter mot mørke kontordører. Avgrensningene ble markert med blyant rett mot

døren. Bjerrums mål var å kartlegge funksjonen til absolutt hele retina. Enhetene skulle være på maksimum ett bueminutt i makulaområdet. Ved vanlig testing på den tiden, med minste objektstørrelse, var det mulig å teste med en vinkel på to bueminutt. Bjerrum fant ut at det var mulig å kartlegge synsfeltet i større detalj ved å flytte pasienten lenger fra testområdet. Denne prosedyren var den første introduksjonen til kampimetri.

Funnene ved synsfeltundersøkelsene var ikke lenger avhengig av det nyeste utstyret, men av anvendelse av visse enkle prinsipper og den logiske tolkningen av disse.

Bjerrum undersøkte i sin avhandling betydningen av å bruke liten objektstørrelse og større avstand fra pasienten ved testing. Slik fikk han frem det bueformede skotom, som kunne predikere glaukom. Bjerrum beskrev hvordan denne metoden fikk ham til

å oppdage dette skotomet, som til da hadde vært ukjent for ham og andre. Han understreket at det var metoden alene som førte til oppdagelsen. Han hadde ikke vært på leting etter et slikt skotom.

I 1910, da Bjerrum var 59 år gammel, pensjonerte han seg, men han fortsatte å bo i København. Da første verdenskrig var over, ble det etter hvert avgjort at innbyggere av Slesvig skulle få stemme over hva som skulle være deres hjemland. Avstemningen ble holdt i 1920. Bjerrum var da syk og skrøpelig, men han så det som sitt ansvar å reise ned til Slesvig for å gi sin stemme. Han var slik også delaktig i at Slesvig igjen ble dansk. Han døde samme år og etterlot seg sønnen Niels Bjerrum (1879–1958), som ble en kjent kjemiker, og konen Anna Kathrine Lorentine Johansen (1856–1941). ■

Dr. Jon S. Larsens Stiftelse

Hans Petter Brinck

AV HANS PETTER BRINCK

Det er rift om midler til medisinsk forskning her i landet. Det fikk stiftelsen "Dr. Jon S. Larsens stiftelse til fremme av forskning på oftalmologi" erfare etter opprettelsen i 2013. Et nytt fond med midler til øyeforskning dukket da opp. Fondet hadde i starten en grunnkapital på over 25 millioner NOK som kunne tildeles norske øyeleger og medisinstudenter med planer om forskning og utvikling med tanke på doktorgrad. Søknader fra

hele landet vitnet om stort behov for støtte.

Fondet var formuen som stod igjen i boet etter øyelege Jon S. Larsen som gikk bort i desember 2012. Dr. Jon Sigfrid Larsen (1934 – 2012) drev en av landets største private øyelegevirksomheter i 32 år. Han var meget arbeidsom og stod til tjeneste for sine mange pasienter, sent og tidlig, fra starten i Tønsberg i 1968 til pensjonsalder. Han hadde selv en enkelt livsførsel og kunne legge seg opp en anselig formue. Jon S. Larsen levde ugift og døde uten livsarvinger. Verdiene i boet etter ham kunne lett

KOLOFON

REDAKTION:

Tor Paaske Utheim (ansvarshavende), Oslo, Drammen, Kongsberg, Bergen, Stavanger, Arendal, Boston

Helene K. Laukeland, øyelege, Klinikk Øyeblikk, Trondheim, Norge

Miriam Kolko, Professor og overlege Øjenafdelingen, Universitetshospital Rigshospitalet-Glostrup og Institut for lægevidenskab og farmakologi, Københavns universitet, Rigshospitalet-Glostrup, København, Danmark

Rådgivere:

Mathias Kaurstad Morthen, Det medisinske fakultet, Universitetet i Oslo, Norge

Lara Pasovic, Akershus universitetssykehus, Lørenskog, Norge

Assisterende redaktør:

Lizzie Lindholm, Søborg, Danmark
E-mail: oftalmolog@grafia.dk

Redaktionens adresse:

Oftalmolog
v/Tor Paaske Utheim
Bygdøyland 11
N-0286 Oslo
Norge
E-mail: utheim2@gmail.com

Manuskripter leveres elektronisk til oftalmolog@grafia.dk. Se vejledning til forfattere på www.oftalmolog.com

Udgivelser:

To gange årligt. Deadline for innsendelse af manuskripter opdateres på vores hjemmeside oftalmolog.com

Oftalmolog redigeres af nordiske øjenlæger for at informere om emner af fælles interesse for øjenlægerne i Norden, praktiserende såvel som forskere. Tidsskriftet er reklamefinansieret. Distribueres gratis til samtlige øjenlæger i Norden.

Artiklernes synspunkter er forfatterens egne og deles ikke nødvendigvis af redaktionen, ligesom budskaber i annoncer ikke nødvendigvis udtrykker redaktionens holdninger.

Kollegiale annoncer på maks. fire-fem linier kan indrykkes på www.oftalmolog.com.

Layout:

Grafia Design ApS, Danmark

Tryk:

Green Graphic ApS, Danmark

Annoncer:

Henvendelse til oftalmolog@grafia.dk
Tel. +45 20 72 32 30

PDF (Press Quality) til oftalmolog@grafia.dk

ISSN 0108-5344

© 1999 by oftalmolog.www.oftalmolog.com

ha havnet i statskassen, om de ikke var blitt plassert i et forskningsfond styrt av en stiftelse. Etter hans ønske skulle formuen brukes til forskning og komme pasienter til gode.

Styret ledes av 2 advokater i privat praksis og 2 øyeleger med bakgrunn fra offentlige avdelinger og privat praksis. Alle bor og arbeider i Tønsberg. Styrearbeidet er krevende for oss ved siden av andre oppgaver, men noe vi gjør med glede for øyefaget og våre kolleger. Og ikke minst til minimale omkostninger for stiftelsen.

Som de fleste leger var nok også dr. Jon S. Larsen smertelig klar over sin tids mangelfulle medisinske kunnskaper og ferdigheter. Han følte selv behov for mer forskning og utvikling. Han var den første til å skaffe seg topp undersøkelsesutstyr på kontoret. Han var den første privatpraktiserende øyelege som hadde eget ultralydapparat på kontoret og kunne fremstille bilder av øye og øyehule. Han hadde i sin praksis mange barn med kronisk øyesykdom og eldre med netthinnesykdom som f. eks. aldersrelatert makuladegenerasjon (AMD). Lidelser som svekker synsstyrken til store folkegrupper og

koster samfunnet dyrt. Dagens øyeleger leter fortsatt etter billig og effektiv terapi for disse kategorier.

Eldre kolleger i Bergen, Oslo og Tønsberg vil huske Jon S. Larsen som en beskjeden mann som gikk stille i dørene. Han var velvilligheten selv og sa sjelden nei til folk som han kunne hjelpe. Han var omgjengelig og godt likt av alle, pasienter og pårørende.

Om sin egen person ønsket han ikke oppmerksomhet og levde tilbaketrukket og stille. Han døde ensom på sykehjem og satte seg imot at dødsfallet ble annonsert. Bissetelsen foregikk i stillhet med kun kontorpersonale og advokat til stede.

Han ønsket heller ikke at stiftelsen som han lot opprette i sitt navn, skulle bli noe varig minne. De etterlatte midlene skulle gå til mest mulig forskning og minst mulig til administrasjon. Når kapitalen var brukt i løpet av 10 år, så skulle stiftelsen opphøre.

I dag har stiftelsen eksistert i 5 år og snart halvparten av fondet er delt ut til forskningsprosjekter. Ved god plassering av fondsmidlene har de med tiden vokst og gir mulighet for videre drift og støtte til noen øyeprojekter.

Det er til sammen utbetalt 11,6 millioner NOK i støtte til Barneavdelingen og Øyeavdelingen, Sykehuset i Vestfold, Tønsberg, støtte til forskning ved Øyeavdelingen i Tromsø, Tromsø Eye Study, støtte til dr. C. Bredrup, Øyeavdelingen, Haukeland, Bergen, dr. J. Prener Holtan og dr. L. Pasovic, Øyeavdelingen, OUS, samt til dr. E. Sommer Landsend, Øyeavdelingen, OUS, dessuten midler til et prosjekt ved professor M. Schittkowski, Øyeavdelingen ved universitetet i Gøttingen, hvor Jon S. Larsen var student og ble cand. med. 1961.

Ved halvgått tidsløp står det ennå igjen over 12 millioner NOK på stiftelsens konto for utdeling til senere søkere.

Ref.: Norges Leger, bind 3, Ø. Larsen, D n 1 f, 1996
Årbok 2016, "Sjelens speil", Medisinsk historielag SiV.
Internet: Dr. Jon S. Larsens stiftelse, 2014
For styret i Dr. Jon S. Larsens stiftelse, Tønsberg, 02. april 2019, Hans Petter Brinck

Dr. Jon S. Larsens Stiftelse

Styrets leder	Dag Christian Vinghøg
Styremedlem	Hans Petter Brinck
Styremedlem	Espen Låhne Smedsrud
Styremedlem	Karin Therese Amlie Sandvand